

Lumi, luonto, erä – luontoliikunta osana toista-astetta

Loppuraportti

Muonion kunta

Hanketunnus: 185803

1. YHTEENVETO

Muonion kunnalla on ollut Leader Tunturi-Lapin rahoittama hanke lukiokoulutuksen kehittämiseksi kunnassa. Hanke alkoi elokuussa 2022 ja päättyi syyskuussa 2023. Hankkeen keskeisin tavoite oli lumi, luonto ja erä – painotteisen lukiokoulutuksen kehittämishankkeen suunnittelu sekä uusien raamien luonti urheiluopinnoille.

Hankkeessa kartoitettiin projektipäällikön johdolla millaista luontoliikuntaan, eränkäyntiin ja kilpaurheiluun liittyvää toimintaa on tarkoituksenmukaista järjestää osana lukio-opintoja. Hankkeen aikana kartoitettiin olemassa oleva toiminta, uusien kurssien tarve sekä suunniteltiin toteutettavat kurssit ja niiden toteuttamistapa. Hankkeella haluttiin lisätä paikallisen lukion pitovoimaa ja samalla lisätä alueen nuorison hyvinvointia.

Hiipuneen ski collegen tilalle haluttiin luoda mahdollisuus opiskella urheilijana Muonion lukiossa edelleen mutta urheilulajista riippumatta. Hankkeen aikana työstettiin kokonaan uudenlaiset raamit urheiluopinnoille, jotka ovat avoimia kaikille ei vain kilpaurheilua harrastaville. Olemassa olevan freeride linjan (vapaalaskuvalmennusta tarjoava akatemia) tarjontaa tarkasteltiin ja toimintaa kehitettiin uuteen suuntaan, jolloin laajempi joukko opiskelijoita pääsee hyötymään tarjonnasta. Samalla kaikille avoimien urheiluopintojen kautta linjan valmentajan ammattitaidon hyödyntäminen laajemmin opiskelijoille mahdollistuu.

2. HANKKEEN TAVOITTEET

Hankkeen keskeisin tavoite oli lumi, luonto ja erä –painotteisen lukiokoulutuksen kehittäminen. Tavoitteena oli luoda toimintamalli, jonka avulla Muonion lukion opiskelijat voivat osana opintojaan kehittää luonnossa liikkumiseen, eränkäyntiin ja kilpaurheiluun liittyvää osaamistaan.

Hankkeen tavoitteena oli kartoittaa lisäksi jo olemassa oleva toiminta ja selvittää sen mahdollisuuksia monipuolistaa toimintaa palvelemaan laajemmin koulun opiskelijoita. Hankkeen tavoitteena oli projektityöntekijän johdolla kartoittaa tarpeet, suunnitella toteutettavat kurssit sekä niiden toimintatavat. Toiminnan tarkoituksena oli lisätä paikkakunnan lukiokoulutuksen pitovoimaa lisäten samalla alueen nuorison hyvinvointia sekä tukea heitä opinnoissaan.

3. TOTEUTUS

Hankkeen toteuttajana toimi Muonion kunta ja hankkeen etenemistä on koordinoitunut projektiin palkattu projektipäällikkö. Projektipäällikön vastuulla on ollut hankkeen koordinointi ja valmiiksi saattaminen. Projektipäällikön esimiehenä ja tukena on toiminut Muonion lukion vs. rehtori Priitta Pöyhkä-Troen. Projektipäällikön esimieheksi vaihtui varsinaisen rehtorin palattua töihin 1.8.2023. Ruut Kyyrö. Maksatushakemuksia tehtiin projektin aikana yksi ja loppumaksatus joulukuussa 2023. Hankkeelle haettiin jatkoaikaa alkuperäisestä heinäkuun lopun päättymispäivästä syyskuun loppuun, jotta projektipäällikkö pystyi varsinaisen rehtorin palattua äitiyslomalta tuomaan tarvittavat hankkeen

asiat hänelle tiedoksi sekä toteuttamaan lukuvuoden alkaessa vielä hankkeelle tarpeelliset toiminnot opiskelijoiden aktivoimiseksi.

3.1. TOIMENPITEET

Hankkeen toimenpiteinä oli kartoittaa Muonion lukiossa jo olemassa oleva tarjonta. Sen monipuolistamiseksi ja kehittämiseksi hankkeessa kartoitettiin Muonion alueelta löytyvä tarjonta sekä urheiluseurojen ja yhdistysten mahdollisuudet, joita olisi mahdollista hyödyntää osana lukio-opintoja.

Hankkeen keskeisin toimenpide oli nuorten toiveiden kartoittaminen koskien toisen asteen opintoja. Toiveita kartoitettiin niin kyselyjen avulla kuin toiminnallisissa työpajoissa sekä järjestämällä toimintaa, jolla kartoitettiin toiveita, tarpeita sekä uusien kurssien ja toimintatapojen mahdollisuuksia.

Lukiolaisille järjestettiin oma työpaja toiminnan ja kurssien ideoimiseksi. Peruskoulun puolella vanhimpien oppilaiden kanssa keskusteltiin toiveista tuleviin toisen asteen opintoihin ja heitä informoitiin käynnissä olevasta hankkeesta. Kysely koskien kiinnostusta lumi-, luonto- ja erä-aiheisiin kursseihin sekä liikuntaopintoihin teetettiin peruskoulun kasiluokkalaisista lukion toisen vuoden opiskelijoihin. Lisäksi tehtiin kysely lukiolaisille kokonaisvaltaisemmin lukion viihtyvyydestä, opiskeluarjen hyvinvoinnista sekä toiveista koskien opintoja.

Kuntalaisia osallistutettiin järjestämällä avoin työpaja kaikille. Hankkeesta kerrottiin ja ideoita kerättiin aktiivisesti niin peruskoulun kuin lukion vanhempainilloissa mutta myös yhdistysten ja urheiluseurojen tilaisuuksissa. Lähivuosina Muonion lukiosta valmistuneita nuoria haastateltiin hankkeen aikana ja heiltä saatiin arvokasta palautetta siitä, miten he kokevat oman kylän lukion ja Muoniossa kasvamisen näkyvän heissä lukion jälkeen. Samalla heiltä saatiin ideoita siihen, mitä he olisivat aikanaan kaivanneet lisää lukioajan opintoihin ja hyvinvointiin. Monen kohdalla Muonion juuret ovat vahvistaneet omaa luontosuhdetta.

Opettajakunnasta koottiin kolmen hengen työryhmä, joka antoi palautetta projektipäällikölle tehdyistä suunnitelmista. Yhdessä lukion vt. rehtorin kanssa suunniteltiin uudet opintokokonaisuudet koulukohtaisille vapaasti valittaville opinnoille ja laajennettiin urheilijaopinnot kaikkien hyödynnettäväksi yleisvalmennuskokonaisuuksiksi.

Muiden lukioiden tarjontaan tutustuttiin koulujen nettisivujen avulla sekä pienten lukioiden oppaan kautta. Suomen lukioissa on hyvin yleistä, että tarjolla on vaelluskurssi, retkeilykurssi tai muu vastaava. Laajempaa kokonaisuutta luonto- ja eräopintoihin löytyi vain Kruunupyyn lukiosta, jossa tarjolla on metsästys- ja luontolinja lukiossa. Koulu on ruotsinkielinen. Kruunupyystä löytyy myös ruotsinkielinen Outdoor academy, joka on Muonion erä- ja luonto-opas koulutusta vastaava.

Nuorten osallistamisen aktivoimiseksi tarjottiin kaikille halukkaille mahdollisuus lähteä mukaan tutustumismatkalle. Matka suuntautui Enontekiön Hettaan ja Norjan puolelle Altaan, joista kummastakin löytyi lukiosta vastaavanlaista toimintaa kuin mitä Muonioon suunniteltiin. Koulut olivat myös halukkaita yhteistyöhön tulevaisuudessa. Matka oli erittäin suosittu nuorten keskuudessa ja saatu palaute oli erinomaista.

Hankkeen tehtävänä oli myös rekrytoida lisää osaamista. Suunnitelluille kursseille kartoitettiin alueelta löytyvät opettajat ja ohjaajat. Projektipäällikkö lisäsi myös omaa osaamistaan hankkeen aikana hankkimalla maastopyöräohjaajan pätevyyden sekä päivittämällä ensiapu, lumiturvallisuus ja

hiihdonopetus taidot ajan tasalle. Tämän avulla koululla on mahdollisuus tarjota alan kursseja oppilaille.

Projektipäällikkö suunnitteli ja piti kirjaa talkootyöstä, jota hankkeeseen liittyen tehtiin. Talkootyötä kertyi pääasiassa työpajojen, tiedottamistilaisuuksien, suunnittelun ja testitoiminnan muodossa sekä muutaman toimintapaikan ja reitin kartoittamisen osalta.

Lopputuloksena projektipäällikkö kirjoitti selvityksen toiminnan tarpeellisuudesta sekä suunnitelman toiminnalle.

3.2. AIKATAULU

Hankekoordinaattori aloitti työnsä 22.8.2022. Syksyn 2022 aikana kartoitettiin olemassa oleva toiminta, Muonion alueen mahdollisuudet sekä tiedotettiin hankkeesta vanhempainilloissa ja urheiluseurojen kauden päättäjäsissä. Lukiolaisille pidettiin toiminnallinen työpaja heti syksyn alussa, jossa kerrottiin mahdollisuudesta vaikuttaa tulevaan opintotarjontaan ja kartoitettiin heidän toiveitaan. Syksyllä hankekoordinaattori vietti myös peruskoulun 9.- luokan kanssa nuotiolla iltapäivän keskustellen toiveista tulevien toisen asteen opintojen osalta. Kaikille avoin työpaja pidettiin lokakuussa.

Alkuvuodesta 2023 teetettiin kysely nuorille, sekä toiveista että yleisestä lukioviihtyvyydestä ja hyvinvoinnista. Kysely toiveista jatko-opintojen vapaasti valittavien opintojen suhteen tehtiin myös peruskoulun 8. ja 9.-luokkalaisille. Talven aikana suunniteltiin opintokokonaisuudet valmiiksi.

Toukokuussa 2023 tehtiin lukiolaisten kanssa tutustumismatka nuorten aktivoimiseksi Altan lukioon.

Kesä-heinäkuussa 2023 kirjoitettiin toteutettava kehittämishanke tämän suunnitteluhankkeen jatkeeksi.

Elo-syyskuussa toteutettiin ensimmäinen kurssi testimielessä. Kurssiksi valikoitui melonta ajankohdan vuoksi ja kurssille kutsuttiin mukaan myös Hetan lukion oppilaat. Lukuvuosi aloitettiin yhteisellä hyvinvointipäivällä. Päivän ohjelmana oli yhdessä nuottaaminen perinteisellä tavalla alueen kala-apajalla. Päivän aikana myös kuultiin alueen historiasta, opittiin kalankäsittelyä sekä kalan valmistusta nuotiolla perinteitä kunnioittaen. Päivän aikana saatiin hienosti nuoria osallistettua ja samalla kerrottua uusista lukion kursseista sekä kyselyä toiveista uusilta lukion aloittaneilta oppilailta. Päivän palaute oli hyvä ja todettiin, että tällaiselle toiminnalle on tarvetta jatkossa.

3.3. TOTEUTUKSEN ORGANISAATIO JA RESURSSIT

Hankeen hakijana ja hallinnoijana toimi Muonion kunta. Muonion Sivistysjohtaja yhdessä lukion vs. rehtorin kanssa vastasi hankkeen hakuprosessista. Hakemuksen sisältöä laadittiin yhteistyössä aktiivisten paikallisten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Hankkeeseen palkattiin projektipäällikkö ja hänen esimiehenään toimi lukion vs. rehtori. Projektipäällikkö teki vahvaa yhteistyötä vs. rehtorin

kanssa ja sai häneltä vahvaa tukea ja ideointia työlleen. Läpi hankkeen he tapasivat viikoittain yhteisessä palaverissa. 1.8.2023 lukion rehtori palasi äitiyslomalta ja toimi siitä lähtien projektipäällikön esimiehenä. Vahva yhteistyö jatkui hänen kanssaan hankkeen loppuun ja hankkeen aikana tehty työ, suunnittelu ja nuorten haastattelut saatettiin hänen tietoonsa ja annettiin hänen käyttöönsä tulevaa varten.

Hanketyöntekijän tukena toimi aktiivinen ohjausryhmä, joka kokoontui hankkeen aikana 3 kertaa. Lisäksi ohjausryhmä piti yhden sähköpostikokouksen. Hankkeen aikana tehtyä suunnittelutyötä varten tehtiin yhteistyötä usean alueen yrittäjän, opettajan ja yhdistys aktiivin kanssa.

3.4. KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Hanke sai rahoitusta Manner- Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta. Hanke toteutti maaseudun kehittämisohjelman painopistettä maaseudun elinvoimaisuus ja elämänlaadun lisääminen. Se toteutti maaseudun palvelut ja kylien kehittäminen toimenpidettä 7.4. Hanke toteutti Leaader Tunturi-Lappi ry:n paikallisen kehittämisstrategian Kipinää Tunturi-Lappiin 2020 painopisteitä ja erityisesti Nuoret ja Läheltä käsin sekä strategian visiota elinvoimaisesta alueesta, missä on hyvä ja turvallinen asua ja missä voi nauttia mm luonnosta.

Kustannukset ja rahoitus toteutuivat lähes suunnitellun mukaisesti. Pieniä kustannuslajien välisiä ylityksiä ja alituksia syntyi. Pääsyyinä tälle oli se, että ostopalveluja ei kaikkia saatu ostopalveluina vaan ne maksettiin palkkana. Kokonaisuutena budjetti kuitenkin toteutui suunnitellusti. Ostopalveluja hankkeessa ostettiin kolmelta eri taholta. Länsirajan fysikaalinen hoitolaitos räätälöi nuorille kehon liikkuvuuteen ja salitreenin monipuolistamiseen kurssin, joka palvelee niin kilpaurheilijoita kuin kaikkien lukiolaisten hyvinvointia ja jaksamista. Keimiön Koukkaus toteutti lukuvuoden alkuun kalastus teemaisen hyvinvointipäivän koko lukiolle. Uusia kursseja koskeva some-mainonnan koulutus hankekoordinaattorille ostettiin Hunter of the north yrityksestä. Yritys laati myös käytettävät sosiaalisen median mainokset ja opasti kuvankäsittelyohjelman käytössä.

Kustannukset	Hyväksytty yhteensä	Toteuma
Palkat	50 397,60	51 754,60
Ostopalvelut	3 000,00	1 904,56
Laskennalliset yleiskustannukset, 24 %	12 095,42	12 095,42
Vastikkeeton työ	7277	7277
Yhteensä	72 770,02	73 031,58

3.5. RAPORTOINTI JA SEURANTA

Hankkeeseen palkattiin projektipäällikkö, jonka tehtävänä oli vastata hankkeen toteutuksesta kokonaisuudessaan.

Hankkeelle haettiin maksatusta yhteensä 2 kertaa, kerran vuodelle 2022 ja kerran hankkeen loppuvaiheessa loppuvuodesta 2023. Hankkeelle tehtiin myös yksi muutoshakemus, jossa hankkeelle haettiin jatkoaikaa syyskuun 2023 loppuun asti. Muutoshakemus perustui siihen, että projektipäällikkö aloitti työt suunniteltua aiemmin syksyllä 2022, joten hankkeen paremmalle onnistumiselle oli suotavaa saada yksi lukuvuoden alku käyttöön.

Hanketta ohjaamaan määritettiin ohjausryhmä, joka tuki ja seurasi hankkeen etenemistä. Ohjausryhmä kokoontui kokoukseen kolmesti 13.10.2022, 23.2.2023 ja 18.12.2023. Tämän lisäksi pidettiin yksi sähköpostikokous 29.5.-2.6.2023. Ohjausryhmältä saatu palaute on ollut innostunutta, rohkaisevaa ja positiivista. Kokousten yhteydessä on käyty paljon keskustelua menneestä ja samalla suunniteltu yhdessä tulevaa.

Ohjausryhmän kokoonpano: Mikael Heikkilä (PJ), sivistyslautakunnan edustaja; Kaisa Muotka (vPJ), Muonion Kirin edustaja; Priitta Pöyhtäri-Troen (siht.), henkilöstön edustaja; Simo Sova, ammattiopisto Lappian edustaja; Reijo Suomaa, M-tv edustaja; Jari Makkonen, riistayhdistyksen edustaja; Pinja Paaso, nuorison edustaja; Päivi Rantakokko, sivistysjohtaja; Ella Noora Kauppinen, rahoittajan edustaja (varalla Jaana Hansasvaara). Ella Noora Kauppisen siirryttyä muihin työtehtäviin tuli hänen tilalleen Johanna Koivumaa rahoittajan varsinaiseksi edustajaksi ja hänen työsuhteensa päätyttyä Tuuli Kinnula (varalla Helena Nevalainen). Muut kokouksissa läsnä olevat: Jenni Pekonen (hankkeen projektipäällikkö).

3.6. TOTEUTUSOLETUKSET JA RISKIT

Hankkeen toteutuksen riskiksi todettiin, että mikäli nuoret itse eivät koe kehittämistyötä tärkeäksi, menevät suunnittelutyön resurssit hukkaan. Jo alkuvaiheen haastatteluissa ja työpajassa havaittiin, että lukion kehittämiseksi on tarve mutta nuoret itsekään eivät oikein tienneet, mitä kaipasivat. Nuorten osallistaminen ja aktivoiminen korona vuosien jälkeen vaatii aikaa ja kärsivällisyyttä. Parhain konkreettinen esimerkki mahdollisuuksista oli yhteinen matka halukkaiden kanssa tutustumaan Altan lukioon. Matkan jälkeen palautteista oli luettavissa, että koulukohtiaset vapaasti valittavat opinnot ovat erittäin toivottava lisä lukion opintotarjontaa.

Toiseksi riskiksi oli kirjattu, etteivät päättäjät näe tarvetta suunnitelmien toteuttamiselle. Toteutushanke on kuitenkin jo haettu ja kaikkien yhteistä tahtosuuntaa ollaan viemässä eteenpäin.

Hankkeen aikana riskiksi paljastui myös se, että nuoret haluavat kyllä uutta mutta hieman toisenlaista kuin mitä hankesuunnitelmassa oli suunniteltu. Tämä otettiin huomioon toteutushankkeen suunnittelussa. Lisäksi lukio pystyi hyödyntämään saadun palautteen ja monia pieniä muutoksia opintotarjontaan saatiin nopeasti jo suunnitteluhankkeen aikana.

3.7. YHTEISTYÖKUMPPANIT

Hankkeen yhteistyökumppaneina ovat olleet paikalliset urheiluseurat ja jotkin yhdistykset.

Muonion Melojien kanssa yhdessä suunniteltiin melontakurssit. Kurssien ohjaajat tullaan tulevaisuudessa saamaan Muonion melojien kautta kuten myös kaluston vuokraus.

Muonion Kiri oli mukana suunnittelemassa urheiluopintoja.

Muonion riistayhdistys oli mukana suunnittelemassa metsästyskurssien sisältöä.

Muonion susipirkat oli mukana suunnittelemassa vaelluskursseja sekä partiokoulutusten hyödyntämistä vapaasti valittavissa opinnoissa.

Lappian Muonion toimipiste oli mukana yhteistyökumppanina. Toimipisteen välineistön avulla pystyttiin toteuttamaan testitoimintaa. Heiltä lainattava välineistö mahdollistaa tulevaisuudessakin monet kurssit. Lappian toiveena on myös saada kursseja toteutettua yhteisesti kummankin tahon nuorille.

3.8. TULOKSET JA VAIKUTUKSET

Hankkeen tuloksena syntyi suunnitelma ja malli uusille vapaasti valittaville opinnoille. Tämä vaikuttaa siihen, että nuorilla on enemmän mahdollisuuksia Muoniossa. Hankkeen aikana pystyttiin osoittamaan päättäjille, että uudentalaiselle opintotarjonnalle on tarvetta. Hankeen avulla pystyttiin tuomaan uusia ajatuksia opetukseen kuten ulko-oppitunnit. Myös yhteistyön suunnittelu muiden pienten lukioden kanssa sekä kalottialueen kansainvälinen yhteistyö saatiin alulle.

Hankkeen tuloksena syntyi selvitys toiminnan tarpeellisuudesta sekä suunnitelma kurssitarjonnalle.

4. ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI

Hankkeelle on haettu jatkohanketta, jonka aikana suunniteltu opintotarjonta vapaasti valittavien koulukohtaisten opintojen osalta käydään läpi ja toteutetaan.

5. ALLEKIRJOITTAJAT JA PÄIVÄYS

Muoniossa

Päivi Rantakokko

Muonion sivistysjohtaja

Jenni Pekonen

Hankepäällikkö

